

CES

CENTRUM EKONOMICKÝCH STUDIÍ VŠEM

02

ISSN 1801-1578

vydání 02 / ročník 2006 / 31.1.2006

Bulletin CES VŠEM**V TOMTO VYDÁNÍ****Výzkumné aktivity CES VŠEM v roce 2005**

Informace o postupech řešení projektu Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky v oblastech růstové výkonnosti a stability, institucionální kvality a inovační výkonnosti a o formách uplatnění výstupů výzkumu v roce 2005.

A. Kadeřábková (strana 1)**Barometr korupce ukazuje: Nad Českou republikou zataženo**

Cílem příspěvku je přiblížit některé přístupy k měření indexu vnímání korupce s důrazem na hodnocení postavení České republiky v rámci jednotlivých přístupů a rovněž srovnání pozice ČR v evropském a světovém rámci.

E. Jiráková, M. Žák (strana 2)**Prezentace Národního rozvojového plánu ČR na roky 2007 - 2013**

Stat' pojednává o průběhu a obsahu prezentace Národního rozvojového plánu ČR na roky 2007 – 2013, který je jedním z důležitých dokumentů určených pro poskytování finančních podpor z fondů Evropské unie.

T. Hlavsa (strana 4)**SPIS vydal Manifest znalostní společnosti 2005**

Sdružení pro informační společnost (SPIS), které je profesním sdružením v oblasti ICT, vydalo na konci minulého roku souhrnnou informaci o stavu ekonomiky ČR z pohledu uplatňování ICT jako jednoho z klíčových faktorů její konkurenceschopnosti. Dokument byl nazván Manifest znalostní společnosti 2005 – cesta k úspěchu. Příspěvek prezentuje hlavní informace z tohoto dokumentu.

J. Basl, J. Pour (strana 6)

Výzkumné aktivity CES VŠEM v roce 2005

Řešitelský tým pracoviště **Centra ekonomických studií VŠEM** zajišťoval v roce 2005 řešení tří ze čtyř základních částí projektu Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky (CVKS):

(1) **Růstová výkonnost a stabilita** byla zkoumána z hlediska faktorů strany nabídky a poptávky včetně jejich interakce v makroekonomické rovnováze a podle průběhu reálné a nominální konvergence. V oblasti **růstové výkonnosti** se na straně nabídky zkoumaly faktory práce, kapitálu a souhrnné produktivity faktorů, které dlouhodobě podmiňují ekonomický růst. Strana poptávky byla analyzována podle základních složek poptávky (soukromá spotřeba, veřejná spotřeba, investice a zahraniční obchod) s vyčíslením jejich příspěvku k růstu HDP. Navíc bylo provedeno mezinárodní srovnání struktury poptávky v paritách kupní síly. Makroekonomická rovnováha byla zkoumána na základě vztahu domácí nabídky (HDP) a domácí poptávky (konečná spotřeba a investice) a vztahu národních úspor a domácích investic, který umožňuje spojovat vnitřní ekonomickou rovnováhu s vnější rovnováhou. Postup **reálné konvergence** k vyspělým zemím EU byl hodnocen jak celkově podle přibližování ekonomické úrovně, měřené HDP na obyvatele v paritě kupní síly, tak i v rozložení na přínos produktivity práce a vývoje zaměstnanosti, jak odpovídá projektu. Srovnání bylo provedeno vůči průměru EU-25 i zemí středoevropské pětky. Úroveň cenové konkurenční schopnosti byla analyzována na základě ukazatele jednotkových pracovních nákladů, speciálně konstruovaného pro toto mezinárodní srovnání. Započalo též zkoumání souvislosti nominální a reálné konvergence, přičemž přibližování cenových úrovní se analyzovalo ve vztahu k ekonomické úrovni.

(2) **Institucionální kvalita** byla hodnocena podle hledisek kvality správy a kvality podnikového prostředí. **Kvalita správy** je zkoumána podle tří základních hledisek *governance matters* Světové banky, a to kvalita politického procesu, efektivnost a realizace vládních politik a kvalita interakcí mezi institucionálními subjekty. Tato analýza byla doplněna o další přístupy, zejména v oblasti kvality veřejných institucí, ekonomické svobody, politického rizika a právního prostředí. Výsledky analýzy slouží k odlišení institucionálních modelů mezi skupinami zemí EU a k testování jejich vztahu k ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti. **Kvalita podnikového prostředí** zdůrazňuje dílčí (mikroekonomické) hledisko institucionální kvality. Její hodnocení bylo oproti projektu rozšířeno v reakci na aktualizaci dostupných dat a metodologických přístupů. Kvalita byla hodnocena podle hledisek efektivnosti dílčích trhů a podmínek pro podnikání a kvality podnikové správy. Efektivnost dílčích trhů zahrnuje oblast fungování produktových, finančních a pracovních trhů s důrazem na problémy jejich pružnosti při strukturálním přizpůsobení a zvyšování konkurenceschopnosti. Podmínky pro podnikání byly hodnoceny podle výsledků projektu *Doing business* Světové banky s rozšířeným komentářem specifík České republiky ve sledovaných oblastech. Výsledky byla aplikována v ekonomické analýze s využitím dalších hledisek institucionální kvality. Kvalita podnikové správy je hodnocena podle ukazatelů správy a řízení společnosti i konkrétními srovnáními některých prvků technologie výkonu správy obchodních společností. Relevantní data jsou komparována s výsledky výzkumu evropské corporate governance.

(3) **Inovační výkonnost** byla hodnocena podle kvalitativních hledisek konkurenční výhody a zdrojů a výsledků inovační výkonnosti. **Kvalita konkurenční výhody** je přibližena podle vývozní výkonnosti produktů a odvětví s odlišnou technologickou náročností, a to s využitím komoditních statistik a statistik národních účtů (z hlediska hrubé přidané hodnoty a zaměstnanosti) a dále s využitím profesní náročnosti zaměstnanosti. Kromě standardních metod strukturální analýzy je aplikován i přístup s využitím input-output metod. Pro vymezení odvětvových celků, které jsou důležité např. pro šíření technologií, znalostí a inovací v ekonomice, byla využita klastrová analýza založená na matici koeficientů komplexní spotřeby. **Inovační vstupy a výstupy** jsou hodnoceny podle aktivit výzkumu a vývoje a dalších předpokladů inovační výkonnosti, podle výsledků inovačních aktivit a podle rozsahu a intenzity využívání informačních a komunikačních technologií. Analýza inovačních vstupů je založena na metodologii sektorové struktury národních inovačních systémů, která je využita pro interpretaci inovačního prostředí, jeho aktérů a vztahů mezi nimi. Při analýze jsou uplatněny ukazatele finančních a lidských zdrojů a kvalitativně orientovaná hodnocení na národní, regionální i odvětvové úrovni. Inovační aktivity jsou hodnoceny zejména na mikroekonomické úrovni s využitím výsledků mezinárodního šetření CIS podle vnitřních a vnějších zdrojů inovačních aktivit, jejich klíčových forem, výsledků i překážek. Využití ICT je hodnoceno podle širokého spektra charakteristik informační společnosti, a to na makroekonomické i podnikové úrovni, zejména s důrazem na intenzitu a formy využití jednotlivých typů prostředků a aplikací a jejich ekonomické efekty.

Při **uplatnění výstupů** CES realizuje široké spektrum aktivit. Vedle tištěné verze byla zpřístupněna elektronická podoba Ročenky konkurenceschopnosti České republiky 2005 společně s vytvořenou databází dílčích hodnotících ukazatelů. Databáze uživatelů zahrnuje více než 700 subjektů ze širokého spektra institucionálních sektorů na národní i regionální úrovni. V roce 2005 vznikly tři fokusní skupiny: (1) makroekonomická výkonnost a stabilita, (2) institucionální kvalita a podmínky pro podnikání, (3) výzkum, inovace a informační společnost, v nichž jsou zastoupeni představitelé ministerstev, komerčních bank a ČNB, ČSÚ, význačných akademických pracovišť a dalších organizací. Pro prezentaci dílčích výstupů byla vytvořena ucelená řada (externě oponovaných) working paperů a pracovních sešitů. Výstupy CES byly přijaty k publikaci do impaktovaných a dalších recenzovaných časopisů, prezentovány na domácích a zahraničních mezinárodních konferencích. CES uspořádal řadu workshopů, kde byly prezentovány a diskutovány průběžné výstupy. Pro širší odbornou veřejnost sloužily výstupy v časopise *Ekonom* a vlastním periodikem *Bulletin CES*. Specifickou formou uplatnění výsledků výstupů je vytvoření magisterského programu oboru Ekonomická analýza a konkurenční strategie.

Další významné formy uplatnění výstupů CES jsou již konkretizovány na první pololetí roku 2006, a to zejména publikace rozsáhlého uceleného analytického výstupu, dále série tří seminářů pro expertní fokusní skupiny a širší odbornou veřejnost pořádaných pod záštitou České společnosti ekonomické a konference pořádaná ve spolupráci CES a Ústavu slovenské a světové ekonomiky SAV pod záštitou místopředsedy vlády SR.

Barometr korupce ukazuje: Nad Českou republikou dlouhodobě zataženo

Problematika korupce se stává v České republice stále větší a větší problém. Pravděpodobně nejznámějším hodnocením korupčnosti prostředí v jednotlivých zemích je index vnímání korupce (Corruption Perception Index, CPI) publikovaný od roku 1995. (Zabývali jsme se jím již v předcházejících Bulletinech, č. 1/2005, 8/2005 a 10/2005). Připomínáme jenom, že pro Českou republiku je hodnota CPI pro rok 2005 rovna 4,20 na desetimístné škále (10 - bezkorupční prostředí, 1 – maximum korupce). Přitom ve zprávě společnosti Transparency International, kterou vydala k letošním indexům CPI, se definuje korupce hodnocená indexem pod 5 bodů jako korupce vymykající se kontrole. V následujícím textu se zabýváme dvěma rozšiřujícími pohledy na monitorování korupce. Jde o závěry tzv. Globálního barometru korupce a o údaje publikované z výzkumu GfK v roce 2005.

1. Globální barometr korupce

Tento ukazatel také zveřejňuje Transparency International, a to ročně, ale připravuje ho agentura Gallup International, se kterou Transparency International spolupracuje. Na rozdíl od indexu CPI, který je sestaven na základě názorů odborníků, manažerů společností apod., je tento založen čistě na průzkumu veřejného mínění. Jeho cílem je zjistit, jak je v jednotlivých zemích občanů vnímán rozsah korupce v daných oblastech, jak vnímají její rozsah ve srovnání s předcházejícím obdobím a jaký očekávají vývoj do budoucna, v neposlední řadě pak jaké mají osobní zkušenosti s úplatky.

Jedná se o ukazatel poměrně nový, jelikož je zveřejňován ročně teprve od roku 2003, ovšem i tak je považován za velmi přínosný. Ředitelka Transparency International Česká republika (TIC) Adriana Krnáčová považuje za velké pozitivum tohoto průzkumu jednotnou metodiku a možnost sledovat vývojové trendy v oblasti vnímání korupce veřejností a tyto srovnávat i mezi regiony.¹

Od roku 2003 do roku 2005 vzrostl počet sledovaných zemí z 45 na 69 a nyní bylo osloveno celkem 54 260 respondentů. Záměrem bylo, aby byly do průzkumu zahrnuty jak země bohaté, tak země se středním a nízkým důchodem.

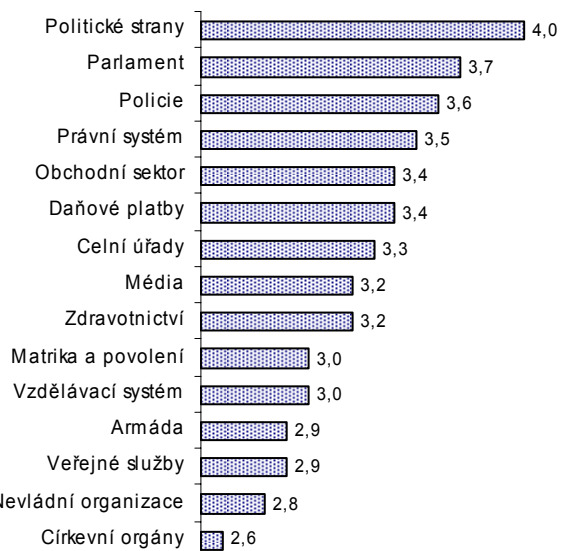
Průzkum byl sice obecně proveden v 69 zemích světa, ale některá data v jednotlivých zemích chybějí. To bylo způsobeno buď technickými problémy nebo úřady nepovolily položit některé otázky. Dále je nutné uvést, že ačkoliv byl průzkum prováděn většinou národně, tzn. že ve vzorku byly zastoupeny všechny skupiny obyvatel dané země, v některých zemích se jde pouze o obyvatelstvo městské. Aby byl vytvořen reprezentativní vzorek celé populace, byla každé zemi přiřazena váha podle počtu jejích obyvatel. Jen v zemích, kde bylo dotazováno pouze obyvatelstvo městské, se váha určovala podle počtu obyvatel žijících ve městech.

Rozhovory byly vedeny osobně, popřípadě v rozvinutých zemích telefonicky s osobami staršími patnácti let. Data

byla získávána od května do října 2005, poté zpracována a zveřejněna v prosinci 2005.

V rámci průzkumu se respondenti vyjadřují k tomu, které veřejné a soukromé instituce a sektory považují za nejzkorumpovanější. Ukazatel nabývá hodnoty 1 – 5, kdy 1 znamená nezkorumpovaný sektor; 5 sektor extrémně zkorumpovaný. Z výsledků průzkumu za rok 2005 vyplývá, že za nejzkorumpovanější považuje světová veřejnost politické strany následované zákonodárnými sbory, policií a oblastí soudnictví. Výsledky včetně dosažených hodnot jsou znázorněny na obrázku 1. Hodnoty jsou vyjádřeny pro každou oblast průměrem výsledků z jednotlivých zemí. Vzhledem k velkému počtu dat byla celá tabulka převzata v původní podobě, jak ji zveřejnila Transparency International Česká republika na svých internetových stránkách.

Obrázek 1: Sektory a instituce podle zkorumpovanosti v roce 2005

Poznámka: 1 – nezkorumpovaný sektor; 5 – extrémně zkorumpovaný sektor.

Pramen: Transparency International Global Corruption Barometer 2005, vlastní úpravy

Z celkového počtu 69 zemí, ve kterých byl průzkum proveden, se ve 45 zemích respondenti vyjádřili o politických stranách jako o nejzkorumpovanější instituci, což oproti roku 2004 znamená nárůst. V roce 2004 se takto vyjádřili respondenti v 36 zemích z celkového počtu 62 sledovaných. Samozřejmě existuje rozdíl mezi nízkopříjmovými a bohatými zeměmi. Zatímco ve všech bohatých zemích (např. Francie, Itálie, Japonsko, Řecko, Tchaj-wan) považovali respondenti za nejzkorumpovanější politické strany, v chudých zemích (Ghana, Kamerun) to byla policie a celní úřady.

Z hlediska regionů, ve kterých byl průzkum prováděn, byla zjištěna řada zajímavých výsledků (viz tabulka 2). Zde je jasné vidět, že obyvatelé regionu Asie, západní Evropa a Latinská Amerika považují za nejzkorumpovanější právě politické strany, které jsou následovány par-

¹ Globální barometr korupce 2005, tisková zpráva na www.transparency.cz

lamentem. V regionu střední a východní Evropy jsou politické strany také považovány za nejvíce ovlivňované korupcí, ale na druhém místě se umístila policie. Poněkud jiná situace panuje v regionu Afrika, kde šest z osmi zemí uvedlo na prvním místě policii a politické strany se umístily až za ní. Znepokojení respondentů se ovšem netýká pouze politických stran a policie, ale také parlamentu a soudnictví. Kromě regionu západní Evropy patří minimálně jedna z těchto institucí ke třem nejkorumpovanějším. Veřejnost v Kambodži, Makedonii, Peru a Ukrajině dokonce označila soudnictví jako sektor nejvíce ovlivněný korupcí.

Tabulka 2: Nejkorumpovanější sektory podle regionů

Asie	Politické strany	Parlament	Policie
12 zemí	4,2	3,9	3,9
Afrika	Policie	Politické strany	Celní úřady
8 zemí	4,4	4,2	4,0
Západní Evropa	Politické strany	Parlament	Obchodní sektor
16 zemí	3,7	3,3	3,3
Střední a východní Evropa	Politické strany	Policie	Parlament
14 zemí	4,0	4,0	3,9
Latinská Amerika	Politické strany	Parlament	Policie
15 zemí	4,5	4,4	4,3

Pramen: Transparency International Global Corruption Barometer, 2005, vlastní úpravy.

Na rozdíl od indexu vnímání korupce (CPI) zahrnuje ukazatel Globální barometr korupce také názory lidí na vývoj korupce v čase. Lze říci, že téměř ve všech zemích míra korupce za poslední tři roky vzrostla. Na otázku týkající se vývoje korupce v příštích třech letech odpovídali neoptimističtěji obyvatelé Ukrajiny, Indonésie, Rumunska a některých afrických zemí, kteří věří, že se situace zlepší. Naopak pesimisticky vidí situaci obyvatelé ekonomicky rozvinutých zemí, kteří spíše předpokládají zhoršení. Čeští občané neočekávají v této oblasti žádné razantní změny.

Největší počet dotázaných, kteří za poslední rok zaplatili úplatek, vykazuje Kamerun a Paraguay (43%), naopak nejnižší počet uvádějí obyvatelé západních zemí jako USA, Velká Británie, Švýcarsko, Irsko, Dánsko a Kanada, kdy na otázku kladně odpovědělo 1 % respondentů. V České republice zaplatilo podle průzkumu úplatek 18 % obyvatel.

2. Komu co prospívá – dvojitý výklad korupce v českém byznysu

Průzkum, který slouží spíše jako doplněk k předchozímu a je zde uveden pro dokreslení situace. Nelze ho s ostatními ukazateli srovnávat, neboť ho pro Transparency International Česká republika vytvořila na zakázku agentura GfK Praha a zabývá se výhradně podnikatelským sektorem.

Výzkum byl zaměřen na postoj zástupců podnikatelské sféry k dodržování etických principů, které s korupcí úzce souvisí. Šetření bylo provedeno v České republice a také ve Velké Británii.

V rámci metodologie rozdělili odborníci výzkum na dvě části. V první části, která zahrnovala kvantitativní šetření,

použili metody telefonického rozhovoru a online dotazování na základě předchozí telefonické domluvy. U obou metod byl použit přesně strukturovaný dotazník. Celkem bylo tímto způsobem dotázáno 254 zástupců středního managementu českých firem a 39 zástupců středního managementu firem britských. Roční obrat firem převyšoval částku 100 mil. Druhá část zahrnovala individuální hloubkové rozhovory s 50 top manažery firem, jejichž obrat převyšuje 100 mil. ročně.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že téměř polovina dotázaných se domnívá, že prostředí v České republice ztěžuje etické podnikání, na druhé straně se více než třetina respondentů vyjádřila ve smyslu možnosti podnikat eticky. Současná situace v oblasti etiky podnikání je vnímána dost rozdílně. Zlepšení situace oproti roku 2000 vnímá 39 % manažerů, ovšem třetina manažerů firem, které působí na českém trhu, je přesvědčena o neměnnosti situace a jedna pětina ji považuje za horší než v roce 2000.

Dalo se očekávat, že porovnání mezi zeměmi původní evropské patnáctky a přistoupičtějšími zeměmi dopadne jednoznačně ve prospěch EU-15. Pokud jde o Českou republiku, úroveň etiky podnikání je sice vnímána jako horší ve srovnání s původní patnáctkou, ale také jako výrazně lepší ve srovnání s ostatními zeměmi, které s ČR vstoupily v květnu 2004 do Evropské unie.

Jak se staví k neetickému chování samotní manažeři firem podnikajících na území ČR? Většinou se shodují v názoru, že pokud neetické jednání firmu poškozuje, měl by být viník potrestán. Pokud však vyznívá neetické jednání ve prospěch firmy, nejsou již v názoru jednotní. Prakticky se rovnoměrně rozdělili do tří skupin: jedni by takové jednání přešli s tichým souhlasem a dotyčného by netrestali, druzí si nejsou jisti zda potrestat či nikoliv a poslední třetina je přesvědčena, že toto chování by potrestáno být mělo.

3. Závěr

Index vnímání korupce je sestaven na základě názorů manažerů společností, pracovníků analytických oddělení prestižních firem a ostatních odborníků. Globální barometr korupce je založen čistě na průzkumu veřejného mínění. Výsledky se však příliš, alespoň co se týče České republiky, neliší. Čeští občané jsou ke korupci lhostejní, neočekávají žádné razantní změny v této oblasti, korupce je prostě nejen vnímaná, ale i bez velkých výčitek trpěná součástí každodennosti. V tomto prostředí zabydlené a téměř všudypřítomné korupce se nelze divit, že i když téměř polovina dotázaných podnikatelů se domnívá, že korupční prostředí v České republice ztěžuje etické podnikání, plná třetina se jich shoduje v názoru, že korupční jednání, pokud firmu nepoškozuje, je lépe přehlédnout. Stejně každý z jejich zaměstnanců dá s velkou pravděpodobností úplatek alespoň jednou za pět let. Lze se pak divit, že korupce je v České republice těžko vymýtitelná?

Výše uvedené skutečnosti dávají výrazným způsobem za pravdu titulku – pro Českou republiku platí bohužel dlouhodobá předpověď o nevládném a dlouhodobě zataženém korupčním klimatu. Vyhledky na překonání alespoň hranice, kdy se korupce přestává vymyká kontrolu, nejsou nijak valné. Prostě jsme si zvykli žít v korupčním prostředí a s úspěchem si o něj pečujeme.

Veřejná prezentace Národního rozvojového plánu ČR na roky 2007 - 2013

Dne 16. ledna 2006 se konala veřejná prezentace Národního rozvojového plánu (NRP) České republiky na roky 2007 – 2013. Organizovalo ji Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky (MMR) ve spolupráci s Centrem pro komunitní spolupráci (CpKS), Vysokou školou ekonomickou (VŠE) a Regionálním environmentálním centrem (REC).

Jako první byla představena **třetí zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti ČR**. Ta definuje směr nové politiky hospodářské a sociální soudržnosti (HSS) a přináší i nové cíle. Mezi ně patří:

- konvergence,
- regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanost,
- evropská územní spolupráce.

Celkový rozpočet na politiku soudržnosti na roky 2007 – 2013 činí 307,6 mld. EUR. Na první cíl, konvergenci, půjde 81,7 % rozpočtu. Finanční prostředky budou rozděleny pomocí regionálních a národních programů oblastem s HDP na osobu nižším než 75 % průměru EU-25, pomocí Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) a Evropského sociálního fondu (ESF) regionům s HDP na osobu nižším než 75 % v EU-15 a vyšším než 75 % v EU-25. Prioritami těchto programů budou zejména inovace, životní prostředí, infrastruktura či lidské zdroje. Součástí prvního cíle je rovněž Fond soudržnosti, který náleží členským státům EU s národním důchodem na osobu nižším než 90 % průměru EU-25. Tyto prostředky jsou určeny pro trvalý rozvoj dopravy, na životní prostředí a obnovitelné zdroje energie.

Na druhý cíl, kterým je regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, je určeno 15,8 % rozpočtu politiky soudržnosti. Hlavními nástroji pro využití prostředků budou ERDF a ESF. Členské státy samy navrhnou regiony typu NUTS1 nebo NUTS2, kterým by tyto finanční prostředky měly plynout. Mělo by jít hlavně o rozvoj inovací, zlepšení životního prostředí a zaměstnanosti.

Třetí cíl - evropská územní spolupráce - má být naplněn pomocí přeshraničních a nadnárodních programů a ERDF. Vyčleněné prostředky činí 2,4 % rozpočtu. Příjemci budou hraniční regiony a větší regiony nadnárodní spolupráce. Půjde zejména o investice do inovací, životního prostředí, kultury a vzdělávání.

Finance, které budou poskytnuty České republice, budou rozděleny takto: 97,1 % na konvergenci, 1,6 % na regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a 1,3 % na evropskou územní spolupráci. Dle odhadu Ministerstva financí ČR bude v ČR alokováno pomocí strukturálních fondů cca 516,4 mld. Kč a pomocí Fondu soudržnosti cca 258,2 mld. Kč. Počítá se s 15% spolufinancováním české strany.

V období 2007 – 2013 by mělo dojít k reformě implementačního systému, tj. podporovat strategičtější přístup k programování a decentralizovat odpovědnost partnerství na úrovni členských států, regionů. Měly by být za-

chovány základní principy politiky soudržnosti jako je programování, partnerství, spolufinancování a hodnocení.

Na základě vládní Strategie hospodářského růstu a v souvislosti s tvorbou nového rozpočtu EU na roky 2007 – 2013 vznikly nové programové dokumenty. Na úrovni Evropské komise (EK) a Evropského parlamentu (EP) jsou to Strategické obecné zásady Společenství, členský stát pak zpracoval Národní rozvojový plán a Národní strategický referenční rámec (NSRR), které tvoří základ pro sektorové a regionální programy. Dále jsou tvořeny Operační programy, a sice na jeden program či fond a členský stát nebo region NUTS2.

Pomocí politiky HSS bude snaha propojit strukturální fondy s evropskými a domácími politikami. K vyhodnocování budou mimo jiné sloužit strategické zprávy a výroční debaty. S tím souvisí i méně zásahů EK, bude ovšem více kontrol a auditů. Politika soudržnosti se posune na čelní místo ve výdajích Společenství, bude třeba zvýšit administrativní a absorpční kapacitu.

Poté následovala prezentace **Národního rozvojového plánu České republiky na roky 2007 – 2013**. Bude sloužit jako podpůrný dokument při vyjednávání ČR s EK o způsobu implementace politiky HSS. K aktualizaci NRP vedlo několik důvodů. Snahou EU není jen docílit hospodářskou a sociální soudržnost mezi členskými zeměmi, ale i posun ke konkurenceschopnosti a větší spolupráci. V průběhu času rovněž dochází k přehodnocení klíčových priorit v domácím kontextu. I přes určitý pokrok je v ČR nutné se intenzivně zabývat přetrvávajícími problémy i novými výzvami. Neméně podstatným impulsem pro aktualizaci je rovněž poučít se z nabytých zkušeností, tj. jak pozitivních, tak negativních, které by měly být využity v přípravě programových dokumentů.

Národní rozvojový plán se člení do 6 kapitol, první je analytická, druhá obsahuje SWOT analýzu, třetí cíle, strategii a priority NRP, čtvrtá zaměření operačních programů, pátá rozložení finančních prostředků mezi prioritní oblasti a šestá zahrnuje institucionální rámce politiky soudržnosti v ČR.

Analýza současné situace se zabývá jednak obecnou charakteristikou, makroekonomickými analýzami a prognózami, základními ekonomickými, sociálními a environmentálními charakteristikami, jednak regionálním rozvojem či zhodnocením dopadů realizace dosavadních rozvojových programů.

Ze silných stránek SWOT analýzy lze vyzvednout zejména makroekonomickou stabilitu, stabilní cenový růst, vysoký podíl soukromých podnikatelských subjektů, snahu o modernizaci vybraných oblastí průmyslu, růst ročních výdajů na výzkum a vývoj, poměrně hustou síť vzdělávacích zařízení, kvalifikovanou pracovní sílu za konkurenční cenu, vysokou hustotu dopravní sítě, výhodnou geografickou polohu ČR či pokračující trend zlepšování životního prostředí.

Za slabé stránky lze označit nadměrné rozpočtové deficity, nízkou produktivitu práce, nedostatek investičních zdrojů, přetrvávající nízké výdaje na výzkum a vývoj, nedostatečnou vybavenost informačními technologiemi, podprůměrné výdaje na vzdělání, malou spolupráci škol a zaměstnavatelů, nízkou mobilitu pracovní síly, regionálně rozdílnou kvalitu životního prostředí či regionální rozdíly z hlediska podílu a koncentrace strukturálních problémů (koncentrace ekonomických aktivit do Prahy a okolí).

SWOT analýza dále obsahuje příležitosti, k nim lze zařadit především příznivou a udržitelnou strukturu hospodářského růstu, využití prostředků ze strukturálních fondů v letech 2007 – 2013, účast na společném trhu EU, podporu vzniku a rozvoje podnikatelských inkubátorů, možnost zapojení do mezinárodních struktur v oblasti výzkumu a vývoje, rozvoj a spolupráci vědeckovýzkumných institucí, škol a podniků, zavedení systému celoživotního vzdělávání, podporu ochrany životního prostředí jako klíčového pilíře udržitelného rozvoje či ojedinělou kombinaci rozvojových faktorů na úrovni regionů a přeshraniční spolupráce v rámci zaměření strukturálních fondů.

Za hrozby lze považovat zejména přetrvávající hospodářskou recesi ve světových ekonomických centrech, vývoj veřejného dluhu, korupci a klientelismus, pomalou přeměnu tradičních průmyslových odvětví, nedostatek vědeckovýzkumných pracovišť, nedocení výzkumné a vývojové spolupráce v sítích a klastrech, dlouhodobě negativní vývoj přirozené měny obyvatelstva, uzavřenost systému školství a trhu práce, omezené zdroje pro investice do dopravní infrastruktury, růst nákladů vyvolaných energetickou náročností či narůstání regionálních rozdílů v základních socioekonomických charakteristikách a prohlubující se rozdíly mezi urbanizovanými a venkovskými oblastmi.

Ve třetí části NRP se hovoří o jeho strategii. Důraz se klade na to, aby NRP byl v souladu s ostatními politikami EU a aby došlo ke zlepšení řízení veřejných záležitostí, tj. k zefektivnění veřejné správy v ČR na všech úrovních. Dále neopomíjí důležitost udržitelného hospodářského růstu na bázi zlepšování životního prostředí. Mezi základní hesla strategie patří konkurenceschopná česká ekonomika, otevřená, flexibilní a soudržná společnost a vyvážený rozvoj území.

Čtvrtá část NRP se zabývá zaměřením operačních programů. Prvního cíle - konvergence - má být dosaženo díky řadě programů, které jsou zaměřeny na oblasti dopravy, životního prostředí, podnikání a inovací, výzkumu a vývoje, zaměstnanosti, vzdělávání a na regionální problematiku. V rámci regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti se počítá s dvěma operačními programy pro Prahu. Evropská územní spolupráce zahrnuje celkem 7 projektů. V roli hlavního koordinátora bude většinou vystupovat Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, jako platební orgán bylo určeno Ministerstvo financí ČR.

Pátá část se týká řízení a koordinace politiky soudržnosti ČR, která bude usměřňována metodikami, jednotným informačním systémem HSS. Důležitou složkou bude rovněž monitoring a evaluace, aby se předešlo nesrovnalostem.

Šestá část se věnuje řízení a koordinaci politiky soudržnosti v letech 2007 – 2013. Za platební a certifikační

orgán byl určen odbor Národního fondu Ministerstva financí ČR. Součástí je také následující harmonogram příprav:

- leden – březen 2006: schválení návrhu NRP vládou ČR,
- první čtvrtletí 2006: příprava operačních programů pro období 2007 – 2013,
- březen/duben 2006: schválení operačních programů vládou ČR,
- po prvním čtvrtletí 2006: konzultace operačních programů s Evropskou komisí,
- třetí čtvrtletí 2006: schválení nových nařízení,
- říjen 2006: formální předložení operačních programů EK,
- říjen 2006: způsobilost výdajů (od data předložení, náklady budou uznatelné),
- leden 2007: plánovaný začátek realizace,
- únor 2007: formální schválení operačních programů.

Další hodnocení NRP přiblížil projekt „Oponentura a doporučení k návrhům NRP 2007 – 2013 realizované neziskovým sektorem a informační kampaň pro neziskový sektor“. Hlavní aktivity CpkS se týkaly odborné oponentury, kde působili zástupci nestátních neziskových organizací v pracovních skupinách řídicích a koordinačních výborů (ŘKV), podíleli se na expertních analýzách a posudcích. Dalším úkolem byla konzultační činnost, kde se zástupci neziskových organizací účastnili tzv. kulatých stolů v regionech, prováděli konzultace po internetu. Zároveň vedlo Centrum informační kampaň zaměřenou na přípravu NRP a související dokumenty, opět prostřednictvím konferencí či internetových stránek.

Centrum rovněž připravovalo tzv. prioritu „Občanská společnost“, kde je kladen důraz především na životní prostředí, sociální ekonomiku, vzdělávání a princip partnerství.

Projekt ovšem vykazoval i nedostatky, zejména nebyl dodržen harmonogram prací a nebyly uspokojivě vypořádány připomínky oponentů.

Nyní bude následovat příprava Národního strategického referenčního rámce a operačních programů, které se budou účastnit i nestátní a neziskové organizace. I nadále budou pokračovat kulaté stoly v regionech, kde bude diskutován Národní rozvojový plán, sektorové operační programy a regionální operační programy.

Poslední příspěvek se týkal **posouzení vlivu NRP na životní prostředí**. Ten poukázal na potřebu doplnění SWOT analýzy, úpravy jednotlivých priorit a doplnění operačních programů s větším ohledem na životní prostředí. REC navrhlo environmentální indikátory a kritéria pro výběr projektů, očekává se případné setkání se zpracovateli jednotlivých operačních programů, zveřejnění a projednávání Ministerstvem životního prostředí ČR a nakonec schválení vládou ČR.

Na závěr prezentace proběhla diskuse. Převážně se nesla ve velmi věcném duchu, diskutující měli již konkrétní dotazy k jednotlivým plánovaným operačním programům a způsobům čerpání finančních prostředků.

SPIS vydal Manifest znalostní společnosti 2005

Sdružení pro informační společnost (SPIS), které je profesním sdružením v oblasti ICT, vydalo na konci minulého roku dokument nesoucí název Manifest znalostní společnosti 2005 – cesta k úspěchu. Shrnuje v něm základní informace o stavu ekonomiky ČR z pohledu uplatňování ICT. Obsahuje dvě hlavní části – Konkurenceschopnost a E-government. Následující příspěvek informuje o uvedeném dokumentu a prezentuje v něm obsažené hlavní informace a náměty.

1. Sdružení pro informační společnost (SPIS)

Sdružení pro informační společnost (SPIS) bylo založeno v roce 1998 a sdružuje firmy výlučně z oblasti ICT. Od září 1998 je SPIS členem EICTA, což je Evropská asociace ICT průmyslu, která sdružuje národní asociace ICT firem z většiny evropských zemí. EICTA je oficiálním mluvčím ICT průmyslu na národní i mezinárodní úrovni. Je rovněž jedním z hlavních partnerů v oblasti ICT pro Evropskou unii, OECD, WTO, GATT a další instituce. SPIS je čestným členem APVTS – Asociace provozovatelů veřejných telekomunikačních sítí a členem Evropského hnutí.

Základním posláním Sdružení pro informační společnost je prosazování principů a atributů informační společnosti v České republice. SPIS se orientuje na zvyšování vnímání významu moderních informačních a komunikačních technologií jako základního nástroje budování efektivní státní správy, vytváření nutných podmínek pro integraci České republiky do evropských struktur a zvýšení konkurenceschopnosti českých firem. Sdružení chce svou činností podporovat rozvoj skutečné globální informační společnosti v podmínkách ČR.

Členové SPIS patří mezi nejvýznamnější subjekty operující na českém trhu informačních a komunikačních technologií. Jsou jimi např. AutoCont, Deloitte&Touche, Eurotel, Fujitsu Siemens Computers, Hewlett-Packard, IBM, ICZ, Microsoft, Oracle, PVT, SAP ČR, SUN Microsystems a řada dalších. Tyto firmy reprezentují průmysl, který dosahuje velmi významných nárůstů, má obrovskou dynamiku, tvoří významnou část ekonomiky a především vytváří vysoce perspektivní možnosti inovací a trvalého rozvoje pro budoucnost.

2. Poslání Manifestu

SPIS vydal poprvé Manifest znalostní společnosti již v listopadu 2004, který vzbudil širokou odezvu a velmi zajímavé, ale i protichůdné reakce. Manifest roku 2005 proto na něj navazuje a některé myšlenky dále rozvíjí. V úvodu zdůrazňuje, že využívání informačních a komunikačních technologií pro zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky není již možností, ale povinností. Analyzuje dvě hlavní oblasti, ve kterých mohou ICT přinést největší konkurenční výhodu, a to jak v rámci EU, tak celosvětově. Těmito oblastmi je využití ICT v komerční sféře a zvyšování výkonnosti veřejné správy. Těm jsou věnovány i **dvě klíčové části Manifestu** a z nich zde vybíráme alespoň některé informace a závěry.

3. Část první: Konkurenceschopnost

První část Manifestu začíná paragrafem s příznačným názvem: *Česká republika: stále na křižovatce*. V úvodu

se říká: „... pokud nechceme zůstat jen průměrně prosperující zemí s ekonomickými parametry na chvostu Evropské unie, musíme investovat do budoucnosti a vsadit na budování ekonomiky postavené na moderních technologiích a inovacích. Z jednoduchého důvodu – nemáme surovinové zdroje, nemůžeme konkurovat v produkci levného spotřebního zboží, tradiční exportní odvětví jsou pod stále rostoucím konkurenčním tlakem.“

Na základě srovnání aktuálních makroekonomických ukazatelů, především se zeměmi EU-15, autoři Manifestu zdůrazňují, že „... pro zrychlení růstu HDP jsou v současné době klíčové dvě priority: pro Českou republiku je třeba získat výrazně více investorů podnikajících v oblasti služeb pro export a současně výrazně zjednodušit podnikatelské prostředí procesní reformou veřejné správy.“

V otázkách konkurenceschopnosti se dnes většina diskusí a analýz pohybuje v oblasti makroekonomické, právní a sociální. Podmínky, které se zde připravují, jsou sice velmi podstatné, nikoli však postačující. Sama prosperita a bohatství se vytvářejí na mikroekonomické úrovni, inovativním charakterem firem a kvalitou podnikatelského prostředí.

Manifest se v uvedeném kontextu zaměřuje na měření konkurenceschopnosti dle Světového ekonomického fóra (WEF) na úrovni makroekonomické i mikroekonomické. Pro makroekonomické měření se užívá tzv. index růstu konkurenceschopnosti (Growth Competitiveness Index, GCI) zohledňující kvalitu makroekonomického prostředí, kvalitu veřejných institucí a technologickou vyspělost společnosti. Pro srovnání na mikroekonomické úrovni se užívá index podnikatelského prostředí (Business Competitiveness Index, BCI) zahrnující úroveň podnikatelských strategií a procesů a kvalitu mikroekonomického prostředí.

V žebříčku WEF je ČR v současnosti na 38. místě dle GCI a na 27. místě dle BCI. Oproti roku 2004 si mírně polepšila, ale i tak jsou uvedena umístění nepříliš lichotivá. V této souvislosti Manifest jasně vyzývá: „Přestaňme se již konečně srovnávat s novými členy EU, Česká republika musí obstát v globální konkurenci.“

Další část Manifestu má rovněž příznačný název: *Česká republika: na křižovatce svítí oranžová, naskočí zelená?* Rozebírá postavení a možnosti České republiky v tzv. offshoringu a s tím související investiční pobídky v oblasti strategických služeb. Offshoringem se rozumí přesunutí obslužných aktivit do zahraničí buď z centrály firmy na její zahraniční pobočky nebo na externí poskytovatele, což je specifickou formou outsourcingu.

Na začátku roku zveřejnila Economist Intelligence Unit výsledky rozsáhlého průzkumu mezi vrcholovými manažery na celém světě. Z jeho výsledků vyplynulo, že offshoring a outsourcing představují nejsilnější faktor vývoje v globální ekonomice. Základním principem je přesun produkce tam, kde lze dosáhnout co nejlepšího poměru její kvality a nákladů. Na tomto základě byl vytvořen i žebříček zemí dle vhodnosti pro offshoring, kde ČR figuruje na třetí pozici za Indii a Čínou. V rámci tohoto žebříčku se analyzovaly takové faktory, jako např. zeměpisná poloha, makroekonomická stabilita, právní prostředí,

daňové zatížení, kvalifikovanost a dostupnost pracovní síly, infrastruktura.

Při hodnocení České republiky se ukázaly jako velmi pozitivní zejména tyto faktory: dostatek kvalifikované a relativně levné pracovní síly, zeměpisná poloha, kvalitní infrastruktura, stabilní ekonomické prostředí a investiční pobídky. Na druhé straně se jako nejvýznamnější problémy ukázaly jazyková vybavenost pracovníků, rigidní legislativa v oblasti pracovního práva, zaměstnávání lidí mimo EU a vysoké zdanění práce. SPIS vedle toho zdůrazňuje i další problém, kterým je limitovaný počet absolventů informatických oborů vysokých škol. Dnes je to pouze 5000 absolventů ročně, což současně poptávce evidentně neodpovídá.

Při posuzování možností a výhod offshoringu je však třeba rozlišovat mezi offshoringem výrobních kapacit a offshoringem strategických služeb zahrnujících služby ICT nebo služby ICT podporované. Je logické, že offshoring strategických služeb je výrazně náročnější na kvalifikaci pracovní síly a současně vytváří pracovní místa s podstatně lepší platovou strukturou.

Česká republika začala vytvářet investiční pobídky pro zpracovatelský průmysl (tedy v podstatě **offshoring** výrobních kapacit) v roce 1998, pro centra strategických služeb o tři roky později. Manifest dále uvádí srovnání aktuálních hodnot ukazatelů pro investice ve zpracovatelském průmyslu (za léta 1998 – 2005) a strategické služby (2001 – 2005). První údaj představuje zpracovatelský průmysl, druhý strategické služby:

celková hodnota očekávaných investic v mil. Kč: 312 530 / 11 100

počet investorů, udělených podpor: 222 / 56

investice na 1 pracovní místo v Kč: 4 996 / 1 048

investice na 1 investora v mil. Kč: 1 407 / 198

průměrné hrubé platy v Kč: 18 000 / 35 000

roční výnos státu z 1 Kč investované investorem: 4 % / 34 %

roční výnos státu z 1 pracovního místa v Kč: 181 443 / 352 841

Z uvedených hodnot plynou jasné závěry ohledně efektivnosti pobídek v offshoringu. Úroveň dosahovaných platů je ve službách oproti zpracovatelskému průmyslu dvojnásobná. I když bylo do zpracovatelského průmyslu investováno 30 x více, pracovních příležitostí bylo vytvořeno pouze 6 x více atd.

Manifest k celé první části formuluje následující závěr: „Česká republika má reálnou šanci i všechny předpoklady stát se ‚středoevropským tygrem‘ v oblasti poskytování strategických služeb – zemí vhodnou pro investory zaměstnávající a dobře honorující vysoce kvalifikované odborníky, kteří následně vytvoří pracovní místa i pro ty méně kvalifikované.“

4. Část druhá: e-government

Manifest vychází z tvrzení, že i přes poměrně výrazné posuny v technologické vybavenosti obyvatelstva i orgánů veřejné správy je hodnocení naší republiky v aplikacích e-governmentu v rámci zemí EU značně nelichotivé. Zásadní problém je v tom, že prakticky všechny stávající předpisy (jako je správní řád, zákon o daních a poplatcích, občanský zákoník a další) jsou založeny na metodách a nástrojích pro shromažďování, zpracování a distribuci informací, které byly k dispozici na začátku devadesátých let dvacátého století. ICT se tak

dnes využívají spíše pro zkvalitnění a optimalizaci vnitřních funkcí jednotlivých úřadů než pro poskytování lepších služeb občanům a firmám.

Příznivý poměr cen k výkonu ICT byl však od devadesátých let minulého století jedním z předpokladů pro rozsáhlé nasazování ICT v úřadech veřejné správy. Díky tomu vlastní zpracování dat, tj. aplikace a databáze (tzv. back-office) procházely výraznou centralizací původně decentralizovaných agend. V souvislosti s tím se uvnitř jednotlivých úřadů racionalizoval i oběh dokumentů a související služby. Na druhé straně se však komunikace občanů s veřejnou správou prakticky na dané úrovni nezměnila. Centralizace dat a aplikací měla přinést jeden z klíčových efektů – zrušení místní příslušnosti. To se však zatím nestalo, což dokumentuje podcenění projekční a především procesní připravenosti projektů ICT v rámci veřejné správy.

Poslanecká sněmovna projednávala v listopadu minulého roku novelu zákona o veřejných informačních systémech. Předpokládá vytvoření univerzálních míst pro pořizování autorizovaných výpisů z jednotlivých systémů veřejné správy. Manifest v tomto kontextu však upozorňuje na to, že při realizaci této novely dojde pouze k dílčímu zefektivnění komunikace s úřady a snížení počtu nezbytných návštěv občanů na těchto úřadech.

Současné ICT a jejich skutečně efektivní využití však vyžaduje komplexní přestavbu procesů veřejné správy. To předpokládá i již zmíněnou centralizaci aplikací a hlavních databází a definování nároků na sdílení těchto databází jednotlivými agendami. To pak přinese efekty ve zrušení místní příslušnosti, tj. doklady bude možné přijímat kdekoli, jednotlivá podání žádostí a dalších dokumentů bude možné realizovat osobně či elektronicky v nepřetržitém provozu. Úředník zodpovědný za vydání rozhodnutí může k tomu snadno získat všechny podklady i z ostatních systémů veřejné správy. Odpadne tím dnes základní problém, kdy občan při jakékoli žádosti de facto fyzicky přenáší informace mezi jednotlivými úřady, tedy informace, které tyto úřady vlastní a mohly by si je vyměňovat samy automaticky.

Manifest uzavírá celou část věnovanou veřejné správě jasným a logickým doporučením: „Těžiště aktivit vlády a samosprávy při procesní reformě veřejné správy by tedy nemělo být ani v rozsáhlých investicích do jednotlivých agend, ani v masové přestavbě celé legislativy, ale v jasném a cílevědomém úsilí integrovat postupy na rozhraních mezi jednotlivými agendami a úřady. Cílem by mělo být jednoduché procesní zvládnutí běžných životních situací tak, jak je to dnes běžné v komerční sféře...“

A v neposlední řadě podobně jako v komerční sféře je nezbytné definovat kritéria měření kvality výkonu veřejné správy a ustanovit postupy a metody pro jejich dosažení. Měření prostřednictvím dopadů na státní rozpočet není pro procesní reformu veřejné správy jednoduše dostačující.“

Manifest znalostní společnosti 2005 vydaný Sdružením pro informační společnost tak představuje zásadní, globální stanovisko představitelů nejvýznamnějších dodavatelů produktů a poskytovatelů služeb ICT k otázkám dopadů těchto technologií na rozvoj ekonomiky a celé společnosti. Podkladové materiály a statistiky k tomuto dokumentu jsou k dispozici na adrese www.spis.cz.